DOI https://doi.org/10.36059/978-966-397-493-4-96

ОБРОБКА РАЙДУЖНОЇ ОБОЛОНКИ ОЧЕЙ І ОБЛИЧЧЯ НА ПРИКЛАДІ КЕЙСУ 2024 РОКУ В ПОРТУГАЛІЇ

Дар'я БУЛГАКОВА
доктор філософії з міжнародного права, адвокат,
м. Кривий Ріг, Україна
https://orcid.org/0000-0002-8640-3622

Релокація компаній до Європейського Союзу (ЄС) вимагає адаптації до законодавчих умов. Це зокрема включає відповідність ведення бізнесу до вимог Загального регламенту про захист даних (GDPR)[1] в умовах цифровізації. Унікальне підтвердження особи практикується комерційним сектором для різних цілей, що створює монетизацію даних,[2] а тому для мінімізації даного ризику слід приділити увагу правозастосуванню. Для з'ясування даного питання пропонується практика застосування статті 9 (1) разом із статтями 5 (1) (a), 7 (3), 13 (2) (c), 17 (1) GDPR при обробці біометричних даних для створення цифрового профілю ідентифікації в Португалії. Так, кейс 2024 року про Worldcoin Foundation[3] допомагає визначити правозастосовчі вимоги для збору даних з метою створення цифрової ідентифікації (World ID), а також їх подальшого використання в цілях встановлення особи (при обміні криптовалютою Worldcoin).

Відповідно до обставин справи Worldcoin Foundation використовувала мобільний додаток та спеціалізовані сайти для збору та обробки біометричних даних, а саме райдужної оболонки очей і обличчя. У лютому та березні 2024 року Португальське управління з захисту персональних даних (CNPD) отримало кілька скарг від суб'єктів даних щодо масового збору біометричних даних неповнолітніх, відсутності можливості реалізації прав на видалення даних та неналежного розкриття інформації про ризики, пов'язані з обробкою даних під час їх збору. CNPD у межах компетенції щодо розгляду справи про незаконну обробку біометричних даних, яка

[1] Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation), (2016). *OJ L 119, 1–88.*

[2] Bulgakova, D. (2022). The Protection of Commodified Data in E-Platforms. *Analytical and Comparative Jurisprudence*, 1 (2022), 211.

[3] Decision of CNPD on Worldcoin Foundation, 25.03.2024. National Case Number Deliberaçao 2024/137, Portugal (EU).

відбувалася на території Португалії, 10 серпня 2023 року розпочало розслідування з урахуванням статті 56 GDPR. Межами розгляду стали питання щодо (1) збору біометричних даних неповнолітніх, (2) забезпечення реалізації права на видалення даних, (3) встановлення гарантій з відкликання згоди на обробку даних та (4) інформування суб'єктів даних про обробку їхніх даних.

Під час перевірки було виявлено, що контролер зібрав біометричні дані понад 300 000 осіб у Португалії. Для досягнення мети зі збору біометричних даних було запропоновано токени, а також фінансові винагороди за запрошення інших осіб для збору їхніх біометричних даних. З'ясовано, що спочатку дані збиралися через мобільний додаток, за допомогою якого користувачі могли створити World ID для використання криптовалюти Worldcoin. Для перевірки World ID суб'єкти даних повинні були відвідати спеціалізовані пункти контролера, де пристрій, відомий як «Orb», здійснював сканування їхніх райдужних оболонок очей, обличчя для отримання високоякісних зображень. Контролер надав пояснення, що цей процес перевірки був необхідним для підтвердження особи та уникнення дублювання World ID. Окрім того, встановлено, що оператори пристроїв «Orb» заохочували суб'єктів даних надавати згоду на зберігання та використання їх біометричних даних.

CNPD також встановив відсутність перевірки віку осіб, що надають біометричні дані, і те, що в формах згоди було прямо зазначено, що дані неможливо видалити або відкликати. Крім того, CNPD відзначило, що інформація про обробку надавалася лише англійською мовою, що також порушує вимоги щодо прозорості та доступності інформації для осіб, які не володіють цією мовою.

Після проведеного розслідування, CNPD дійшло висновку, що контролер порушив низку положень Загального регламенту захисту даних, зокрема статті 5 (1) (a), 7 (3), 9 (1), 13 (2) (c), а також 17 (1) GDPR. Також CNPD визначило, що єдиною законною підставою для обробки біометричних даних відповідно до статті 9 (2) GDPR була лише згода суб'єкта даних. Враховуючи особливості оброблюваних даних, CNPD підкреслило, що згода мала бути отримана з більшою ретельністю, щоб гарантувати, що вона була надана добровільно, поінформовано, чітко та однозначно. Було виявлено, що цей стандарт не був дотриманий. Адже контролер порушив статті 5 (1) (a) та 13 GDPR, оскільки не надав суб'єктам даних достатньої інформації щодо обробки їх біометричних даних і надав інформацію лише англійською мовою. Це призвело до того, що суб'єкти даних не могли надати вільну та поінформовану згоду. Крім того, CNPD звернуло увагу, що порушення вимог прозорості та отримання згоди мали серйозні наслідки у випадку з

неповнолітніми особами, які не можуть дати дійсну згоду. Більше того, контролер також порушив статті 7 (3) і 17 (1) GDPR, оскільки не забезпечив можливості для суб'єктів даних реалізувати своє право на видалення або відкликання згоди на обробку їх біометричних даних.

Враховуючи значний ризик для основоположних прав на захист персональних даних, CNPD дійшло висновку: термінове втручання є необхідним і виправданим, адже діяльність компанії стосувалася масового збору та обробки біометричних даних, серед яких були і неповнолітні, та здійснювалась за непрозорих умов, відсутності можливості для суб'єктів даних видаляти свої дані, відкликати згоду. Така ситуація вимагала термінових заходів для запобігання подальшим порушенням прав суб'єктів даних. У зв'язку з цим, CNPD застосувало обмежувальні заходи для компанії, тимчасово обмеживши обробку даних терміном на три місяці відповідно до статті 58 (2) (f) GDPR, що поивнно сприяти мінімізації ризикам подальших порушень і забезпечить належне виконання Регламенту.

Таким чином, на прикладі діяльності Worldcoin Foundation з унікальної ідентифікації підкреслюється важливість дотримання норм, спрямованих на захист персональних даних, таких як забезпечення прозорості та отримання добровільної, поінформованої згоди. Втручання CNPD, яке включало тимчасове обмеження обробки біометричних даних, є необхідним для мінімізації ризиків порушень і забезпечення виконання вимог GDPR, особливо, коли йдеться про захист прав неповнолітніх осіб. Це підтверджує необхідність посиленого моніторингу (контролю) з боку наглядових органів[4] щодо правозастосування статтей 5 (1) (a), 7 (3), 9 (1), 13 (2) (c), 17 (1) GDPR на практиці.

[4] Відповідно до статті 51 GDPR кожна держава-член передбачає створення одного або кількох незалежних державних органів, відповідальних за моніторинг застосування цього Регламенту з метою захисту основних прав і свобод фізичних осіб у зв'язку з обробкою та сприяння вільному потоку персональних даних у межах Союзу («наглядовий орган»). Кожен наглядовий орган повинен сприяти послідовному застосуванню цього Регламенту в усьому Союзі.